

закріплення недоцільності одночасного нарахування і процентів, і неустойки за невиконання або неналежне виконання грошового зобов'язання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.*

УДК 347

Довбуш О. Р.

*Керуючий партнер АО «Домінус»,
адвокат (м. Львів)*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРА ЗА ДОВЕДЕННЯ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ДО БАНКРУТСТВА

Дослідження досвіду деяких зарубіжних країн щодо відповідальності директора з доведення до банкрутства товариства віднайшло нормативне закріплення у Кодексі України з процедур банкрутства (надалі – Кодекс), оскільки з однієї з новел Кодексу є запровадження солідарної відповідальності керівника товариства за незадоволення вимог кредиторів, якщо він ухилився від звернення до господарського суду із заявою про банкрутство.

Отже, Кодексом передбачено солідарну відповідальність директора товариства, а у разі солідарного обов'язку боржника (солідарних боржників) кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо (ч. 1 ст. 543 ЦКУ). Тобто солідарна відповідальність директора товариства означає, що він відповідає перед кредиторами нарівні з товариством, а отже, це ставить директора в один ряд із самим боржником.

Окрім того, Кодексом передбачено субсидіарну відповідальність директора товариства в такому випадку, якщо основний боржник відмовився задовольнити вимогу кредитора або кредитор не одержав від нього в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, кредитор може пред'явити вимогу в повному обсязі до особи, яка несе субсидіарну відповідальність (ч. 2 ст. 619 ЦКУ). Тобто субсидіарна відповідальність є додатковою, адже настає лише тоді, коли вже немає, що стягувати з боржника (юридичної особи - банкрута).

Субсидіарна відповідальність директора, учасників (засновників) та інших осіб настає в разі, якщо майна боржника недостатньо, щоб задовольнити вимоги всіх кредиторів. Тому такий вид відповідальності називають додатковим, адже він настає лише тоді, коли вже нема що стягувати з самої юридичної особи-боржника. Враховуючи те, що в абсолютній більшості випадків банкрут не має достатньо майна та коштів для погашення кредиторських вимог, субсидіарна відповідальність директора або учасників

(засновників) боржника в непогашеній частині кредиторських вимог може стати нагальною проблемою.

Однак, обов'язковою умовою для покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника на його керівника або учасників (засновників) є наявність вини в діях вказаних осіб.

Варто звернути увагу, щодо застосування на практиці вказаної норми Касаційний господарський суд Верховного Суду в постанові від 30.01.2018 р. у справі № 923/862/15 визначив критерії, які є обов'язковими для притягнення вказаних осіб до субсидіарної відповідальності за доведення до банкрутства. Наведені обставини можуть бути підставою для субсидіарної відповідальності:

- підписання завідомо не вигідних для юридичної особи договорів;
- діяння, що грубо суперечать вимогам належного господарювання;
- необґрунтована сплата грошових коштів, безпідставна передача третім особам майна;
- заплутування звітності, знищення документів або інформації, унаслідок чого неможлива ефективна робота юридичної особи тощо;
- такі дії довели юридичну особу до банкрутства та завдали великої матеріальної шкоди державі чи кредитору

Слід відмітити, що суди першої та апеляційної інстанцій, залишаючи без задоволення заяву ліквідатора щодо покладення на учасників та директора боржника субсидіарної відповідальності у зв'язку з недоведеністю та відсутністю вироків у кримінальних справах щодо таких осіб про встановлення в їх діях (бездіяльності) кримінального правопорушення не врахували наведених положень про банкрутство, внаслідок чого дійшли передчасних висновків про відсутність підстав для відмови у задоволенні зазначеної заяви ліквідатора банкрута.

Отже, господарське правопорушення, за вчинення якого засновники (учасники, акціонери), директор боржника та інші особи, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають можливість іншим чином визначати його дії, можуть бути притягнуті до субсидіарної відповідальності поряд з боржником у процедурі банкрутства у разі відсутності майна боржника, має обґрунтовуватися судами шляхом встановлення судами складу такого правопорушення (об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони).

За вказані дії передбачена й кримінальна відповідальність, проте це все потрібно доказати у судовому порядку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Постанова Верховного Суду від 30.01.2018 р. у справі № 923/862/15 URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/72008724>*